

FYLKESMANNEN
I ROGALAND

Deres ref.:

Vår dato: 09.07.2014
Vår ref.: 2014/7815
Arkivnr.: 443.1

Bjerkreim elveeigarlag SA
Gjedrem 81
4387 BJERKREIM

Att. Torill Gjedrem

Postadresse:
Postboks 59 Sentrum,
4001 Stavanger

Besøksadresse:
Lagårdsveien 44, Stavanger

T: 51 56 87 00
F: 51 52 03 00
E: fmropost@fylkesmannen.no

www.fylkesmannen.no/rogaland

Tillatelse til stamfiske 2014 og utplanting av øyerogn for reetablering av laks i Storåna i Bjerkreimsvassdraget, RBR0701

Fylkesmannen i Rogaland gir med dette Bjerkreim elveeigarlag SA tillatelse til fangst av 100 stamfisk i Bjerkreimselva i 2014 til prosjektet «Reetablering av laks i Storåna i Bjerkreimsvassdraget». Det gis samtidig tillatelse til utplanting av øyerogn i Storåna i Ørsdalen vinteren 2015. Tiltaket er et samarbeidsprosjekt mellom Bjerkreim elveeigarlag SA, lokal JFF, Fylkesmannen i Rogaland og Miljødirektoratet. Stamfisket og rognplantingen skal gjennomføres etter nærmere avtalte med Fylkesmannen.

Vi viser til søknad fra Bjerkreim elveeigarlag SA datert 8.6.2014.

Bakgrunn

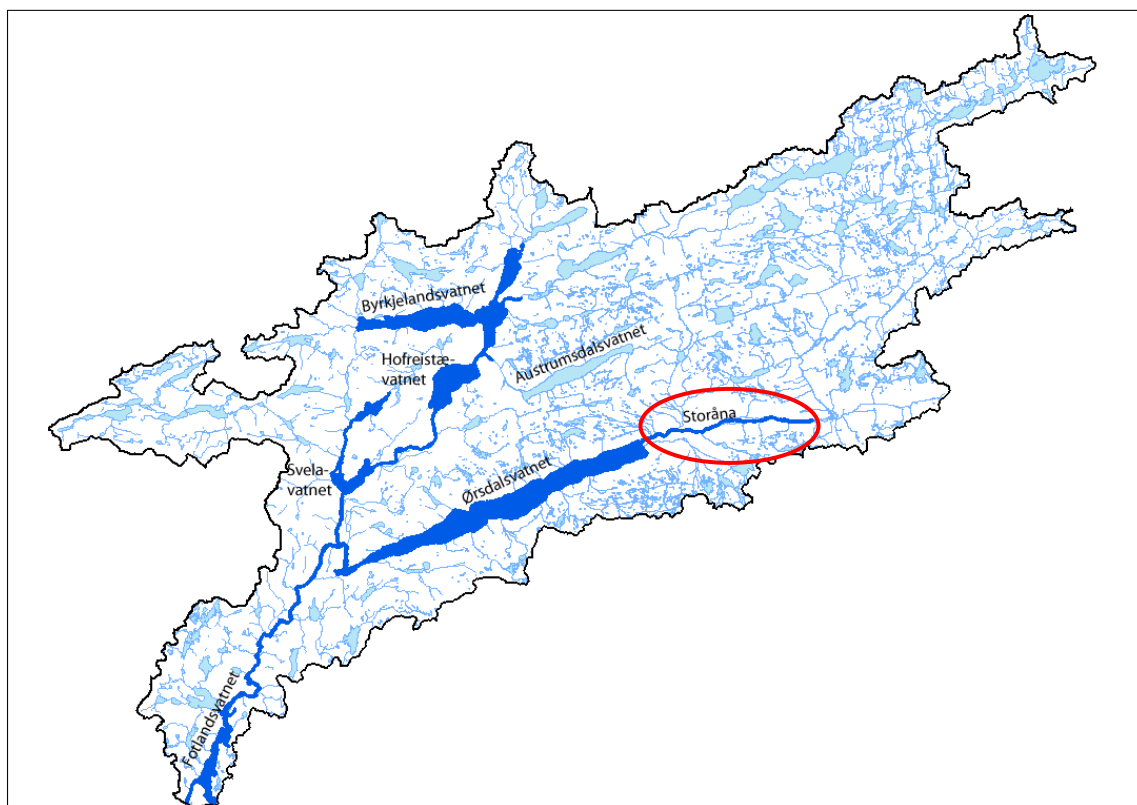
Laksebestanden i Storåna i Ørsdalen forsvant sannsynligvis for om lag 100 til 150 år siden på grunn av forsurening. Høsten 2013 ble en kalkdoserer i Ørsdalen satt i drift og vannkvaliteten i Storåna er nå tilstrekkelig godt til at vi kan forvente naturlig produksjon av laksefisk i denne delen av Bjerkreimsvassdraget. Storåna (Ørsdalen) i Bjerkreimsvassdraget har en potensiell lakseførende strekning på 9,2 km og en middelvannføring på om lag 11,6 m³/s. Laks som kommer opp Bjerkreimselva kan gå opp i Ørsdalsvatnet. Ørsdalsvatnet er ca 15 km langt og kan delvis virke som et vandringshinder og derfor forsinke en eventuell naturlig reetablering av laks i Storåna. Bjerkreim elveeigarlag SA og Fylkesmannen i Rogaland planlegger derfor et prosjekt for å reetablere laks i Storåna i Bjerkreimsvassdraget. Prosjektet skal gjennomføres i samarbeid med lokal JFF og Miljødirektoratet.

Reetableringsprosjektet skal være i tråd med de nye retningslinjene om utsetting av anadrom fisk fra Miljødirektoratet. Prosjektet har også som mål å følge de faglige rådene for kultivering som fremgår i innstillingen fra utvalg om kultivering av anadrom laksefisk (DN-utredning 11-2011).

Fylkesmannen har fått Norsk institutt for naturforskning (NINA) til å lage et forslag til plan for reetablering av laks i Storåna (NINA Rapport 954)¹. Planene for prosjektet er at reetableringen av laks skal baseres på rognutsetting etter alternativ 2 i NINA sin rapport. Det vil si utsetting av øyerogn i øvre halvdel av Storåna, slik at nedre del forbeholdes eventuell naturlig gyting. Rognutsettingen blir imidlertid nedskalert fra 300 000 rogn til 200 000 rogn per år, som er dagens kapasitet til det lokale klekkeriet til Bjerkreim elveeigarlag. Det er videre besluttet at reetableringsprosjektet skal bygge på genetikkbasert kultivering, samt at tiltaket skal overvåkes, evalueres og justeres underveis. Det tas sikte på en overvåkning som omfatter årlig gytefiskregistrering, ungfiskundersøkelser og innhenting av vevsprøver fra vill/utsatt materiale.

Det er planlagt at det praktiske arbeidet med stamfiske, prøvetaking av stamfisk, innlegg av rogn og utplanting av øyerogn gjennomføres av Bjerkreim elveeigarlag SA og lokal JFF. Det er Fylkesmannen som er ansvarlig for overvåking og evaluering av tiltaket. Det skal tas vevsprøver av stamfisken som sendes til NINA for genetiske tester for opphav før bruk. Det skal gjennomføres gytefisktelling høsten 2014 for å dokumentere om det er vill fisk som gyter naturlig i Storåna, samt for å få utpekt egnede lokaliteter for rognplanting. Ungfiskundersøkelse og innsamling av vevsprøver fra ungfisk vil bli inkludert i pågående prosjekt for nasjonal effektkontroll av kalking i Bjerkreimsvassdraget.

Det er foreløpig ikke tatt stilling til hvor mange år reetableringsprosjektet skal pågå. Behovet vil vurderes på grunnlag av løpende overvåking og evaluering av tiltaket. Målsetningen er å få etablert en naturlig produksjon av laks i Storåna og kultiveringsvirksomheten vil derfor bare være et midlertidig tiltak.

Figur 1. Bjerkreimsvassdraget. Lakseførende strekning er markert i mørkeblått. Storåna og det aktuelle tiltaksområdet for reetableringsprosjektet er markert med rød sirkel.

¹ Sundt-Hansen, LL.E., Karlsson, S. & Johnsen, B.O. 2013. Reetablering av laks i Storåna i Bjerkreimsvassdraget – NINA Rapport 954. 33s.

Vurdering av tiltaket opp mot nye retningslinjer for utsetting av anadrom laksefisk

Miljødirektoratet kom i 2014 med nye retningslinjene for utsetting av anadrom fisk. Ifølge de nye retningslinjene stilles det blant annet krav til:

- Vassdragsvise kultiveringsplaner/reetableringsplaner
- Stamfiskkontroll for sikring av at det brukes stedegen stamme og at oppdrettsfisk ekskluderes fra stamfiskmaterialet.
- Bruk av tidligst hensiktsmessig livsstadium ved utsetting
- Sykdomskontroll
- Merking av utsatt fisk/rogn
- Rapportering og dokumentasjon på gjennomføring og måloppnåelse

Formålsparagrafen i lakse- og innlandsfiskeoven innebærer at bestandene skal forvaltes basert på deres naturlige produktivitet. Fiskeutsettinger har vist seg å kunne ha negative langsiktige effekter på villfiskbestander, dersom det ikke gjøres på riktig måte. En restriktiv praksis og faglig tilnærming til fiskeutsettinger er derfor nødvendig for å oppfylle formålsparagrafens første ledd.

Det fremgår av retningslinjene at utsetting av fisk skal ikke være kompensasjon for at forholdene ikke har blitt lagt til rette for naturlig produksjon, eller for at fangststrykket er for stort. Arbeid med å fjerne negativ påvirkning skal prioriteres, dernest tiltak for å motvirke effekten av påvirkningsfaktoren. I vassdrag hvor bestanden har gått tapt på grunn av menneskeskapte påvirkninger (som eksempelvis forsuring) åpner retningslinjene for at reetablering kan starte når det ligger til rette for naturlig produksjon (påvirkningsfaktoren er borte).

På bakgrunn av at laksebestanden i Storåna ble utryddet på grunn av forsuring og at vannkvaliteten nå er tilfredsstillende gjennom pågående kalkingsprosjekt, mener Fylkesmannen at det er grunnlag for å sette i gang et reetableringsprosjekt for laks i elva og at både grunnlaget og planene for kultiveringstiltaket er i tråd med de nye retningslinjene fra Miljødirektoratet.

Vurdering av tiltaket etter rettsprinsippene i naturmangfoldloven (§§ 8 - 12).

Kunnskapen om de fysiske-, kjemiske- og fiskebiologiske forholdene i Storåna, det planlagte reetableringsprosjektet, og effektene av dette, er etter vårt sitt syn tilstrekkelig til å oppfylle kravene i naturmangfoldloven (NML) § 8 (*kunnskapsgrunnlaget*) og at *føre-var-prinsippet* i NML § 9 derfor ikke kommer til anvendelse i saken. Det settes vilkår om stamfiskkontroll for å sikre bruk av stedegen stamme, samt for å unngå at oppdrettsfisk blir brukt som stamfisk i kultiveringsarbeidet. Det settes videre vilkår om at uttaket av stamfisk skal skje på steder hvor det er overskudd på gytefisk og at utsetting av rogn kun skjer på områder hvor det ikke er naturlig gyting. Disse vilkårene settes for å unngå at kultiveringstiltaket kommer i konflikt med villaksens naturlige gytemuligheter i vassdraget og for å unngå at tiltaket skal svekk naturlige seleksjonsmekanismer under gytingen og i fiskens yngelfase. Fylkesmannen er ansvarlig for at tiltaket overvåkes og evalueres i tråd med retningslinjene for kultivering fra Miljødirektoratet. Vi mener at vilkårene i tillatelsen sikrer at tiltaket ikke vil utgjøre en trussel mot de berørte bestandene av fisk, og at kultiveringstiltaket i så måte ikke kommer i konflikt med NML § 10 (*prinsippet om samlet belastning*). Gitt at tiltaket blir gjennomført i tråd planene for prosjektet og vilkårene i denne tillatelsen forventer vi ikke at prosjektet skal medføre ødeleggelse av miljøet. Vi mener derfor at § 11 i NML ikke kommer til anvendelse i saken. Metodene som skal benyttes for fangst, stamfiskkontroll, overvåking av tiltaket og de vilkår som settes i denne tillatelsen tilsier etter vår oppfatning at prinsippene i NML § 12 (*miljøforsvarlige teknikker*) er oppfylt.

Vedtak

Med hjemmel i lov om laksefisk og innlandsfisk m.v. av 15. mai 1992, § 13 og forskrift om utsetting av fisk og andre ferskvassorganismer fastsatt av Miljøverndepartementet 11.11.1993 får Bjerkreim elveeigarlag SA på gitte vilkår tillatelse til å fange 100 stamfisk av laks i Bjerkreimsvassdraget. Tillatelsen til stamfiske er tilknyttet kultiveringskonsesjon R BR0701 og gjelder for 2014. Fylkesmannen gir samtidig tillatelse til utsetting av øyerogn fra stamfisken vinteren 2015. Ved behov kan rammen for antall stamfisk endres etter avtale med Fylkesmannen.

Vilkår

1. Omsøkt tiltak må på forhånd være avklart med Mattilsynet og grunneier.
2. *Varsling*: Den som har fått tillatelse skal holde politiet og oppsynet underrettet om stamfisket. Fangsten skal foregå i nærvær av vitnefører person.
3. *Håndtering av fisk*: Fisken skal håndteres skånsomt. Ved bruk av sluk/krok skal det ikke brukes mothaker på kroken. Ved bruk av håv skal det brukes knuteløst nett i håven.
4. *Genetisk variasjon*: Det er viktig at stamfisken i størst mulig grad gjenspeiler den naturlige genetiske variasjonen i laksestammen. En skal derfor bruke stamfisk som er representativ for laksestammen i vassdraget. Dette kan bety at man bør velge stamfisk i forskjellige deler av vassdraget, stamfisk som vandrer opp tidlig og sent, stamfisk av ulik kroppsstørrelse, stamfisk med ulike kjønnsmodnings tidspunkt. Man skal om mulig brukes like mange hanner som hunner.
5. *Stamfiskkontroll*: All stamfisk skal individmerkes og prøvetas for genetisk analyser før stryking og innlegg av rogn. Metode for prøvetaking av stamfisk avklares med Fylkesmannen. Vevsprøvene fra stamfisken skal sendes til NINA for genetiske analyser.
6. For å unngå at uttak av stamfisk går ut over naturlig produksjon i vassdraget skal stamfisken om mulig tas på deler av vassdraget hvor det er et overskudd av gytefisk.
7. Fisk som er død eller ikke levedyktig skal tas hånd om på en slik måte at det ikke oppstår fare for forurensning eller spredning av sykdom. Det samme gjelder rømt oppdrettsfisk.
8. Stamfisken skal oppbevares og strykes ved det vassdraget der den er fanget. Det er ikke tillat å flytte stamfisken til andre vassdrag.
9. *Rognplanting*: For å unngå konkurranse med naturlig produksjon i vassdraget skal det bare foregå rognplanting på områder hvor det ifølge gytefiskregistreringen høsten 2014 ikke har vært naturlig gyting. Lokaliteter for rognplanting avklares med Fylkesmannen i og tid planlagt utplanting av rogn.
10. *Rapportering*: Når stamfisket er slutt skal resultatet av fisket rapporteres til Fylkesmannen på vedlagte skjema. Melding skal sendes inn seinest en måned etter at tiltaket er avsluttet. Det må føres nøyaktig logg under stamfiske, stryking og rognutsett. Rapportering etter stamfiske og rognutsetting må blant annet inneholde informasjon om nøyaktig stedfesting av lokaliteter (med koordinater/kart), antall/kjønn/størrelse på stamfisk, antall rogn og tidspunkt for utsettingen.

Brudd på vilkår i tillatelsen er straffbart.

Med hilsen

May Britt Jensen
fylkesmiljøvernssjef

Stig Sandring
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift

Saksbehandler: Stig Sandring
Saksbehandler telefon: 51568931
E-post: fmrossa@fylkesmannen.no

Vedlegg:
Rapporteringsskjema for stamfisk- og utsettingsløyve

Kopi til:
Miljødirektoratet Postboks 5672 Sluppen 7485 TRONDHEIM